

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา
อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

๑. ที่ตั้งของหมู่บ้าน/ชุมชน/ตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา อำเภอมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ได้ยกฐานะจากสภาตำบล เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๑๐๑,๓๓๕ ไร่ หรือประมาณ ๑๖๒.๑๔ ตารางกิโลเมตร โดยมีพื้นที่ครอบคลุมตำบลบ้านนาทั้งตำบล

ภูมิประเทศ

ตำบลบ้านนา ลักษณะพื้นที่โดยทั่วไป เป็นที่ราบและที่ราบเชิงเขา แยกเป็นพื้นที่ ดังนี้			
เป็นพื้นที่ราบ	จำนวน	๑๐,๘๘๔	ไร่
ภูเขา	จำนวน	๘๙,๔๔๑	ไร่
พื้นน้ำ	จำนวน	๑,๐๐๐	ไร่

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอมือง จังหวัดชุมพร ห่างจากที่ว่าการอำเภอมืองชุมพร ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา มีอาณาเขต ดังนี้

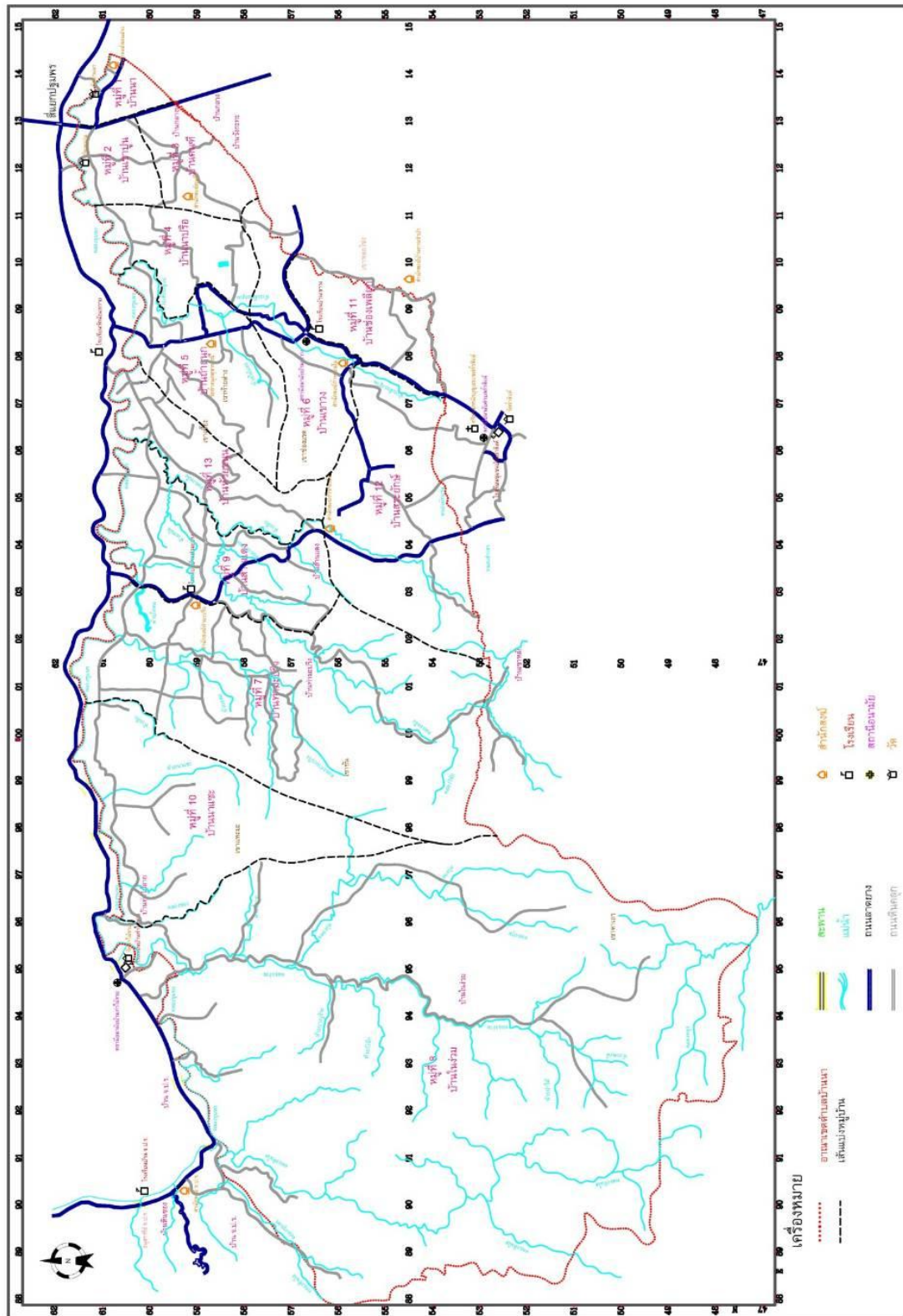
ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	คลองชุมพร
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลวิสัยเหนือ, ตำบลถ้ำสิงห์, อำเภอสวี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลขุนกระโทก
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดระนอง

หมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลบ้านนา ประกอบด้วย ๑๓ หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
๑	บ้านนา
๒	บ้านเขาปูน
๓	บ้านคณทิ
๔	บ้านนาปรือ
๕	บ้านถ้ำสนุก
๖	บ้านเขาวง
๗	บ้านท่ามะปริง
๘	บ้านในงวม
๙	บ้านसानแดง
๑๐	บ้านนาแซะ
๑๑	บ้านช่องเพี้ยก
๑๒	บ้านสระยักษ์
๑๓	บ้านห้วยขนุน

แผนที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

แผนที่ตำบลบ้านนาโดยสังเขป

๒. ศาสนา

ประชาชนในตำบลบ้านนา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยมีศาสนสถาน ๙ แห่ง ดังนี้

ที่	ชื่อศาสนสถาน	สถานที่ตั้ง	
		หมู่บ้าน	หมู่ที่
๑	วัดบ้านนา	บ้านนา	๑
๒	สำนักสงฆ์ดอนมะม่วง	บ้านนา	๑
๓	วัดสุวรรณคีรี (เขาปูน)	บ้านเขาปูน	๒
๔	วัดคณทิธรรมาราม	บ้านคณทิ	๓
๕	สำนักสงฆ์ถ้ำสนุก	บ้านถ้ำสนุก	๕
๖	สำนักสงฆ์ถ้ำพระนโม	บ้านเขาวง	๖
๗	วัดท่ามะปริง	บ้านท่ามะปริง	๗
๘	สำนักสงฆ์บ้านควนจำปา	บ้านควนจำปา	๑๑
๙	สำนักสงฆ์ถ้ำช้างเผือก	บ้านสระยักษ์	๑๒

๓. ประเพณีและงานประจำปี

- ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ ประมาณเดือน มกราคม
- ประเพณีขึ้นเบญจาผู้สูงอายุ ประมาณเดือน เมษายน
- ประเพณีวันแห่เทียนเข้าพรรษา ประมาณเดือน กรกฎาคม
- ประเพณีแข่งขันลอยกระทงและแข่งขันเรือยาว ประมาณเดือน พฤศจิกายน

๔. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนในเขตพื้นที่ได้อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๕. OTOP สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

ประชาชนในตำบลบ้านนาได้มีสินค้าพื้นเมืองและของฝากส่วนใหญ่จะเป็นกล้วยหอม ทุเรียน
ลองกอง มังคุด และผลไม้ตามฤดูกาล

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
โดย
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา
อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี อันดีงามของ ท้องถิ่นและของชาติ จัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วม ร่วมในการดำเนินการด้วย (๒) อนุรักษ์คุ้มครองบำรุงรักษาพื้นฟูบริหารจัดการและใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์ อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชน และชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการ และได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วย ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและ ศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอน ทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้ อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคน ไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

สำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้ จัดทำโครงการสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูลภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมี ประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจาก ชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ต่อไป

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้าน คิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนาแก้ปัญหา เป็นทั้งสติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความครอบคลุมเนื้อหา สารและแนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชาดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑) ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา คือ

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และ เทคนิค ด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐาน คุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองใน สภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตร เป็นต้น

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จัก ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อ เชลล่อการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหา ด้าน การ บริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถ พึ่งตนเองทาง เศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงาน ยางพารา กลุ่มหัตถกรรม และอื่นๆ เป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพ ของคน ในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทาง ด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่า ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการ การค้าการ สะสม และบริการกองทุนและธุรกิจในชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและ โภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความ เป็นอยู่ของสมาชิก ในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกัน คุณภาพชีวิต ของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะ สาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๘. สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงาน ด้านต่างๆ ทั้งขององค์กรชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้าน ระบบผู้เฒ่า ผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณีของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขา การจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ พัฒนา และถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิผล

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงาน เกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณีหมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรม คำสอน ทางศาสนาความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่า ให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้ บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ ประเพณี บุญประเพณีข้าว เป็นต้น

ประเพณี/วัฒนธรรม ในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

ประเพณีวันสงกรานต์

สงกรานต์หมายถึง การส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่คือ ตั้งแต่ ๑๓ - ๑๕ เมษายน แต่เดิม วันขึ้นปีใหม่ไทย คือ วันเริ่มปีปฏิทินของไทย จนถึง พ.ศ. ๒๔๓๑ และได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้น ปีใหม่จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๓

ประเพณีวันเข้าพรรษา

"เข้าพรรษา" แปลว่า "พักฝน" หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งระหว่างฤดูฝน พระพุทธเจ้าจึงทรงวางระเบียบการจำพรรษาให้ พระภิกษุอยู่ประจำที่ตลอด ๓ เดือน ในฤดูฝน คือ เริ่มตั้งแต่ วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี เรียกว่า "ปฐิมพรรษา"

ประเพณีวันออกพรรษา

ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เรียกว่าอย่างหนึ่งว่า “วันปวารณา” หรือ “วันมหาปวารณา” คือ วันที่ พระสงฆ์ทำปวารณากรรม คือเปิดโอกาสให้ เพื่อนพระภิกษุว่ากล่าวตักเตือนกันด้วยเมตตาจิตได้ เมื่อได้เห็นได้ ฟังหรือสงสัย ในพฤติกรรมของกันและกัน

ประเพณีบุญมหากรรม

กฐินมีกำหนดระยะเวลาถวาย จะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมิได้ ระยะเวลานั้นมีเพียง ๑ เดือน คือตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวัน ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ (วันเพ็ญเดือน ๑๒) ระยะเวลา นี้เรียกว่า กฐินกาล คือ ระยะเวลา ทอดกฐิน หรือ เทศกาลทอดกฐิน

ประเพณีงานเดือนสิบ

เป็นงานบุญประเพณีของคนภาคใต้ ของประเทศไทย ที่ได้รับอิทธิพลด้านความเชื่อ ซึ่งมาจาก ทางศาสนาพราหมณ์ โดยมีการผสมผสานกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเข้ามาในภายหลังเพื่อเป็น การอุทิศส่วนกุศล ให้แก่ดวงวิญญาณของบรรพชนและญาติที่ล่วงลับ ซึ่งได้รับการปล่อยตัวมาจากนรก ที่ ตนต้องจองจำอยู่ เนื่องจากผลกรรมที่ตนได้เคยทำไว้ตอนที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยจะเริ่มปล่อยตัวจากนรกใน ทุกวันแรม ๑ ค่ำเดือน ๑๐เพื่อยังโลกมนุษย์ โดยมีจุดประสงค์ในการมาขอส่วนบุญจากลูกหลานญาติ พี่น้อง ที่ได้เตรียมการอุทิศไว้ให้เป็นการแสดงความกตัญญูต่อบุคคลที่ต่อผู้ล่วงลับ หลังจากนั้นก็จะกลับไปยัง นรก ในวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐

ประเพณีงานลอยกระทง

ประเพณีลอยกระทงนั้นมีมาแต่โบราณ โดยมีคติความเชื่อหลายอย่าง เช่น เชื่อว่าเป็นการบูชาและ ขอขมาแม่พระคงคา เป็นการสะเดาะเคราะห์ เป็นการบูชาพระเจ้าในศาสนาพราหมณ์ หรือเป็นการบูชา รอยพระพุทธบาท เป็นต้น การลอยกระทงนิยมทำกันในวันเพ็ญ เดือน ๑๒ ของทุก ๆ ปี อันเป็นช่วงที่น้ำ ในแม่น้ำลำคลองขึ้นสูงและอากาศเริ่มเย็นลง ตามพระราชนิพนธ์พระราชพิธีสิบสองเดือน และตำรับท้าว ศรีจุฬาลักษณ์ได้กล่าวว่า นางนพมาศ หรือท้าวศรีจุฬาลักษณ์ พระสนมเอกในพระร่วงเจ้าแห่งกรุงสุโขทัย เป็นผู้ริเริ่มประดิษฐ์กระทงสำหรับลอยประทีปเป็นรูปดอกบัวบานขึ้น ซึ่งคนทั่วไปนิยมทำตามสืบต่อมา

โดยในงานประเพณีลอยกระทง นิยมมีการละเล่นและการประกวดต่าง ๆ เช่นการประกวดกระทง การประกวดหุ่นน้อยนพมาศ การประกวดนางนพมาศ การร่ายวงชนิดต่างๆ ฯลฯ

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลบ้านนา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

สาขาที่ ๑ ด้านเกษตรกรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	ศูนย์เรียนรู้เพิ่มการประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	นายดำรงศักดิ์ สิ้นศักดิ์	หมู่ที่ ๑๑ ตำบลบ้านนา
๒	เกษตรพอเพียงยั่งยืน	นายนิยม เกื้อกุล	หมู่ที่ ๘ ตำบลบ้านนา
๓	ศูนย์เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	นายรวิวรรณ สุบรรณรัตน์	หมู่ที่ ๑๓ ตำบลบ้านนา

สาขาที่ ๒ ด้านหัตถกรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	จัดดอกไม้ในงานพิธีต่างๆ	นางสำเนา เรณชนะ	หมู่ที่ ๙ ตำบลบ้านนา
๒	ผูกผ้าในงานพิธีต่างๆ	นางชวนรัตน์ เมืองแก้ว	หมู่ที่ ๑๐ ตำบลบ้านนา
๓	พวงหรีดดอกไม้จันทร์	นางภัทรวรรณ ศรีพิรกานต์	หมู่ที่ ๑๐ ตำบลบ้านนา

สาขาที่ ๓ ด้านอุตสาหกรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	น้ำยาล้างจาน	นางจำเริญ ภูมิพัฒน์	หมู่ที่ ๑๐ ตำบลบ้านนา
๒	น้ำยาล้างจาน	นางเขมิกา ขวัญทอง	หมู่ที่ ๑๑ ตำบลบ้านนา

สาขาที่ ๔ ด้านการแพทย์ไทย

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การนวดแพทย์แผนไทย	นางสาว บุตรวาทิต	หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านนา
๒	การใช้สมุนไพร	นางสุพรรณิ สงตะไล	หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านนา
๓	น้ำมันสมุนไพร	นายจิรศักดิ์ หลักขัว	หมู่ที่ ๙ ตำบลบ้านนา

สาขาที่ ๕ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	อาคารอัดน้ำ	คณะกรรมการหมู่ที่ ๑๐	หมู่ที่ ๑๐ ตำบลบ้านนา
๒	ปลูกป่าชุมชน	คณะกรรมการหมู่ที่ ๗	หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านนา
๓	ป่าชุมชนพรุห้วยน้ำ	คณะกรรมการหมู่ที่ ๑๓	หมู่ที่ ๑๓ ตำบลบ้านนา
๔	พรุห้วยน้ำแห่งหุบเขาเกือกม้า	นางจิรวรรณ พรามนาเวช	หมู่ที่ ๑๓ ตำบลบ้านนา

สาขาที่ ๘ ด้านอื่นๆ (ศาสนาและประเพณี)

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	พิธีขึ้นเบญจาผู้สูงอายุ	พระปรีชา สุชีโว(เจริญผล)	วัดท่ามะปริง
๒	ศาสนพิธีกร	นายวิรัช เพชรพิรุณ	หมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านนา
๓	ศาสนพิธีกร	นายฉลวย อุซุภาพ	หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านนา
๔	ศาสนพิธีกร	นายบุญจันทร์ รักขันโท	หมู่ที่ ๘ ตำบลบ้านนา
๕	ศาสนพิธีกร	นายภิรมย์ นาคเพ่งพิศ	หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านนา
๖	ศาสนพิธีกร	นายสุนทร บุรีกัน	หมู่ที่ ๙ ตำบลบ้านนา